Metsähallituksen määrärahaehdotus vuoden 2021 talousarvioon

Käyttötarkoitus /otsikko	LTAE VI/2020
Eräpalvelut, Julkisoikeudellisten kalastustehtävien hoito	0,5 me

1. Julkisoikeudellisen kalastuksen budjettirahoitustarve

Momentti	LTAE/2021
MMM 30.64.50	**0,5 me**

TAUSTA

Kalastuslain (379/2015) valmisteluvaiheessa ja perustelumuistiossa ei osattu arvioida lainmuutoksesta Metsähallitukselle julkisille hallintotehtäville siirtyneiden tehtävien resurssitarvetta. Lakimuutoksen käytännön toimeenpanon merkittävimmät resurssitarpeet tulivat ilmi vuonna 2018, jolloin henkilöstöä jouduttiin siirtämään lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Tästä syntyneet kustannukset kuitenkin jouduttiin kattamaan maksullisen toiminnan tuloilla ilman vastaavaa tulorahoituksen kasvua.

Vuonna 2019 resurssitarve kasvoi uuden kalastuslain (379/2015) mukaisten kalatalousalueiden (118 kpl) aloittaessa toimintansa. Metsähallituksella on hallinnassaan valtion vesialueita ja sitä kautta kalastusoikeutta lähes kaikilla kalatalousalueilla läpi Suomen. Lisäksi Metsähallituksella on äänioikeus työtehtävineen kaikkiaan noin 90:n kalatalousalueen yleiskokouksessa ja Metsähallituksen edustaja on valittu kaikkiaan 28 kalatalousalueen hallitukseen. Metsähallituksessa on 9 kalastusasioita hoitavaa asiantuntijasuunnittelijaa.

Vuonna 2020 kalatalousalueet aloittivat kalastusoikeuden haltijaa velvoittavien käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadinnan ja nämä suunnitelmat hyväksyy ELY-keskus. Suunnitelmat ovat velvoittavana voimassa enintään kymmenen vuotta hyväksymisestä. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien tarkoituksena on turvata alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus, ja edistää myös vapaa-ajan - ja kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä.

Metsähallitus huolehtii julkisena hallintotehtävänä valtion hallinnoimien vesien kestävän käytön ja hoidon edunvalvonnasta sekä huolehtii osaltaan kalastuksen suunnittelussa myös kalataloushallinnon yleistä tahtotilaa ja näkemyksiä valmistelussa. Lisäksi varmistetaan sekä valtion vesien monipuolinen kalastuskäyttö että kalataloudelliset kokonaishyödyt, mm. turvaamalla toimintaedellytykset kaupalliselle kalastukselle ja kalastusmatkailulle.

Metsähallitus huolehtii sekä valtion yleisten vesialueiden hoidossa että kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien valmistelussa kaupallisen kalastuksen luvista ja kaupallisen kalastuksentoimintaedellytysten turvaamisesta niin sisävesillä kuin merialueellakin. Valtion (Metsähallituksen) kaupallisen kalastuksen lupapäätökset turvaavat myös merkittävän osan suomalaisen luonnonkalan saannista kuluttajille.

Metsähallituksen luvituksen piirissä on noin 370 ammatikseen kalastavaa; koko maassa on yhteensä noin 700 päätoimista kaupallista kalastajaa. Metsähallitus hoitaa julkisena hallintotehtävänä aluetalouden ja kalatalouselinkeinojen näkökulmasta merkittävää kokonaisuutta, jonka pelkkä tuottajahinnan mukainen kalasaaliin arvo on noin 10-11 miljoonaa euroa. Välillisine aluetalousvaikutuksineen arvo on merkittävästi suurempi.

Valtion kalastonhoitomaksun keräämistehtävän tultua 2016 Metsähallituksen Eräpalveluille, asiakaspalveluun ja asiantuntijoille alkoi kohdistua kasvava määrä kalastukseen liittyviä kysymyksiä ja tietopyyntöjä. Eräluvat palvelun asiakasrekisterissä on tällä hetkellä noin 415 000 asiakasta ja määrä on kasvava. Asiakaspalvelijoita ja yksittäisiä asiantuntijoita lähestytään myös muissa kuin valtion vesien kalastukseen liittyvissä asioissa. Vuoden 2020 aikana asiakkaisen yhteydenotot ja tietopyynnöt lisääntyivät noin 30 %.

Kalastuslaki edellyttää tekemään tietoon perustuvia päätöksiä. Metsähallituksen Eräpalveluiden tulisi valtion vesien kalastusoikeuden haltijana pystyä noudattamaan tätä kalastuslakiin kirjattua keskeistä periaatetta. Käytännössä nykyinen resurssi ei sitä kuitenkaan mahdollista. Metsähallituksen tulisi pystyä tuottamaan ja keräämään hallinnoimistaan vesistä huomattavasti nykyistä enemmän ja järjestelmällisesti kalakantatietoa päätöksenteon tueksi. Erityisen tärkeää tietotason nostaminen olisi esim. vaelluskalakokonaisuuden kannalta sekä elinympäristökunnostustarpeiden suunnittelussa. Metsähallitus on suurin yksittäinen elinympäristökunnostusten toteuttaja Suomessa ja keskeinen toimija vaelluskalojen palautushankkeissa.

Metsähallituksen Eräpalvelujen ainoa kalastukseen kohdennettu budjettirahoitus (n. 200 000€/vuosi) on osoitettu Ylä-Lapin maksuttoman kalastusasioiden hoitoon. Kalastuslain uudistuksen yhteydessä myös Ylä-Lapin kalastustehtävät lisääntyivät aiemmasta, mutta budjettirahoituksen määrä ei kasvanut. Ylä-Lapissa on merkittävää rajajokien kalastukseen liittyvää valtioiden välistä yhteistyötä, johon Eräpalveluiden edustajat osallistuvat rajajokien valtion vesien edustajana. Ylä-Lapin alue on kokonaisuudessaan saamelaisten kotiseutualuetta, joka lisää osaltaan kalastuksenjärjestelyiden yhteensovittamista valtion vesillä Ylä-Lapissa.

MIKSI

Metsähallitukselle on kalastuslain (379/2015) voimaan tulon myötä siirtynyt, aiemmin ELY-keskuksella ja kalastusalueilla olleita budjettirahoituksella hoidettuja tehtäviä. Metsähallitukselle, näihin uusiin ja lisääntyneisiin lakisääteisiin tehtäviin ei ole ohjattu niille kuuluvaa budjettirahoitusta. Edellä mainittujen lakisääteisten tehtävien kustannuksia on Metsähallituksessa, budjettirahoituksen puuttuessa, katettu maksullisen toiminnan, jo aiempiinkin kalastuksen tehtäviin riittämättömillä lupatuloilla. Tosiasiallisesti valtion kalavesien hoitoa on jouduttu tukemaan metsästyslupatuotoilla, mikä ei ole metsästyslain mukaista. Rahoitusvaje ja tämä resurssointiin liittyvä poikkeuksellinen menettely on heikentänyt kaikkien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvien kalastustehtävien kustannusvastaavuutta.

Nyt esitettyä lisärahoitusta tullaan käyttämään Metsähallitukselle kalastuslain velvoittamien kalastusasioiden hoidon tehtävien järjestämiseen mm. kalatalousasiantuntijoiden (viranomaistehtävät) palkka- ja matkakustannuksiin sisältäen maksulliseen toimintaan liittymättömät tehtävät, mitkä ovat lisääntyneet merkittävästi esimerkiksi yleisessä kalastusasioiden neuvonnassa ja asiakaspalvelussa. Tällä resursilla pystytään kehittämään ja turvamaan kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä valtion vesillä ja huolehtimaan kotimaisen kalan saatavuudesta myös kuluttajille.

SAADUT HYÖDYT

- Kalavarojen kestävän käytön ja hoidon edellytykset turvataan.
- Kaupallisen kalastuksen ja kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä edistetään hallitusohjelman mukaisesti.
- Vaelluskalojen ja muiden arvokkaiden kalalajien ja -kantojen luontaisen elinkierron edellytyksiä parannetaan osana kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmia.
- Saamelaisten oikeudet pystytään huomioimaan ja yhteensovittamaan lainsäädännön puitteissa parhaalla mahdollisella tavalla.

Toimenpiteet lisäävät merkittävästi kalastuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta aluetalouden, työllisyyden (kaupallinen kalastus, kalastusmatkailu) sekä hyvinvointivaikutusten näkökulmasta. Metsähallituksen Eräpalvelussa tehdyissä selvityksissä on arvioitu, että rahankäytön potentiaali kalastusmatkailussa on satoja miljoonia euroja vuosittain.

Rahoituksen suora työllisyys vaikutus Metsähallituksessa on arvioilta 5 henkilötyövuotta vuonna 2021. Rahoituksella tehtävät toimet vaikuttavat myös välillisesti parantaen kalastusmatkailun ja kaupallisen kalastuksen yritystoiminnan työllisyyttä.